

POSTANOWIENIE

Dnia 30 grudnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Joanna Misztal-Konecka

w sprawie z wniosku T. L. i J. L.

przy uczestnictwie D. L. i E. L.

o rozgraniczenie,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 30 grudnia 2021 r.,

na skutek skargi kasacyjnej uczestniczki postępowania E. L.

od postanowienia Sądu Okręgowego w N.

z dnia 26 listopada 2020 r., sygn. akt III Ca [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

1. Postanowieniem z 26 listopada 2020 r. Sąd Okręgowy w N. oddalił apelację uczestniczki E. L. od postanowienia Sądu Rejonowego w Z. z 21 marca 2019 r., w sprawie z wniosku T. L. i J. L. przy uczestnictwie D. L. i E. L. o rozgraniczenie oraz orzekł, że wnioskodawcy i uczestnicy ponoszą koszty postępowania apelacyjnego związane ze swym udziałem w sprawie.

2. Od postanowienia Sądu Okręgowego skargę kasacyjną wniosła uczestniczka E. L., wskazując na naruszenie art. 386 § 6 w związku z art. 386 § 4 K.p.c., art. 327¹ § 2 K.p.c., art. 233 § 1 w zw. z art. 227 K.c., art. 153 K.c., art. 172 w zw. z art. 176 K.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

3. Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ K.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 K.p.c., nie służy zaś merytorycznej ocenie skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

4. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 K.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Nakładając na skarżących obowiązek wskazania i uzasadnienia oznaczonej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ustawodawca zmierzał do zagwarantowania, że skarga kasacyjna, nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, będzie pełnić przypisane jej funkcje publicznoprawne. Ograniczenie przesłanek do czterech ma więc zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne, a skarga kasacyjna nie stanie się instrumentem wykorzystywanym w każdej sprawie. Tak więc, nie w każdej sprawie, nawet w takiej, w której rozstrzygnięcie oparte jest na błędnej subsumpcji czy wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania, w przeciwnym razie Sąd Najwyższy stałby się wbrew obowiązującym regulacjom sądem trzeciej instancji. Nie jest rolą Sądu Najwyższego korygowanie

ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie.

5. Skarżąca we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powołała przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 K.p.c.

Podawała, że w sprawie istnieje istotne zagadnienie prawne i potrzeba rozstrzygnięcia problemu istnienia wątpliwości co do stanu prawnego przebiegu granic nieruchomości i ich wpływu na dokonanie wyboru kryterium rozgraniczenia wskazanego w art. 153 K.c. wedle ich kolejności wskazanej w tej regulacji, tzn. jak daleko idące muszą wystąpić w sprawie wątpliwości co do stanu prawnego granic nieruchomości, aby sąd rozpoznający sprawę o rozgraniczenie uznał brak możliwości stwierdzenia stanu prawnego granic, a przeszedł do kryterium ostatniego spokojnego posiadania, a następnie ustalenia granic z uwzględnieniem wszelkich okoliczności, jeżeli kryterium ostatniego spokojnego posiadania również nie będzie możliwe do zastosowania.

Skarga kasacyjna jest też oczywiście zasadna, z uwagi na oczywiste naruszenie art. 386 § 6 K.p.c. i pominięcie oceny prawnej dokonanej przez sąd drugiej instancji, a następnie art. 386 § 4 K.p.c. poprzez zbagatelizowanie tej okoliczności i wydanie merytorycznego rozstrzygnięcia przy braku jednocześnie kompletnego materiału dowodowego w postaci danych z ksiąg wieczystych, czy ustaleń co do okresu samoistnego posiadania spornego fragmentu gruntu przez poprzedników prawnych uczestników.

Wskazać przede wszystkim trzeba, że łączenie przesłanki oczywistej zasadności skargi z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów budzi poważne zastrzeżenia. Jednoczesne uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawa) generalnie wyklucza możliwość stwierdzenia oczywistej zasadności skargi. Przesłanki uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zawarte w pkt 1 i 4 art. 398⁹ § 1 K.p.c. wzajemnie się, co do zasady, wykluczają, ponieważ zakładają przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zarówno z uwagi na interes publiczny (pkt 1), jak i prywatny skarżącego (pkt 4). Trudno sobie wyobrazić sytuację, w której

orzeczenie jest oczywiście wadliwe, a jednocześnie w sprawie występuje tak poważna wątpliwość prawna, że wymaga interwencji i rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy.

6. Zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego wskazanie jako przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 K.p.c.) nakłada na skarżącego obowiązek nie tylko sformułowania tego zagadnienia, ale, co istotne, także przedstawienia wyczerpującej argumentacji, wykazania, że jest to zagadnienie nowe, dotychczas nierozstrzygnięte, oraz że jego precedensowy charakter będzie miał znaczenie przy rozstrzyganiu spraw podobnych przez sądy powszechne. Uzasadnienie zatem tej przesłanki wymaga od skarżącego szczególnej staranności w wykazywaniu „istotności” zagadnienia, które musi mieć charakter prawny.

Skarżąca nie sprostала powyższym wymaganiom, zaś rolą Sądu Najwyższego nie jest poszukiwanie okoliczności, które uzasadniałyby przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Problematyka przedstawiona przez skarżącą była już przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego, który wyjaśnił, że kryteria wskazane w art. 153 K.c. są ułożone w ścisłej hierarchii, a zatem jeżeli możliwe jest rozgraniczenie dwóch działek według stanu prawnego, to niedopuszczalne jest ich rozgraniczenie (w tym korygowanie) według spokojnego posiadania. Wykluczone jest korygowanie przebiegu granic ustalanych według stanu prawnego przez włączenie kryterium ostatniego spokojnego stanu posiadania czy kryterium wszelkich okoliczności, w tym względów celowości zarówno co do całej granicy, jak i jej fragmentów. Również sama wątpliwość co do stanu prawnego nieruchomości nie uzasadnia jeszcze dokonania rozgraniczenia według kryterium ostatniego stanu spokojnego posiadania, nie oznacza bowiem, że stanu prawnego nie da się ustalić (postanowienia Sądu Najwyższego: z 24 sierpnia 2011 r., IV CSK 596/10; z 11 grudnia 2013 r., IV CSK 180/13; z 8 września 2016 r., II CSK 836/15; z 16 października 2020 r., III CSK 48/20).

Stan prawny to stan wynikający w szczególności z tytułów własności, z orzeczeń sądów i decyzji administracyjnych, a także z map ewidencyjnych

(katastralnych), przedstawiających konfigurację nieruchomości gruntowych. Istotne znaczenie mogą mieć dokumenty w postaci: map, wyrysów map, operatów geodezyjnych, wyników pomiarów geodezyjnych będących podstawą ewidencji gruntów i wpisów w księgach wieczystych. Jednakże stan prawny nieruchomości mogą kształtować także różne zdarzenia prawne, które należy oceniać na podstawie wszelkich dokumentów i innych dowodów, w tym osobowych. Przepis art. 153 K.c. zapewnia sądowi swobodę co do rodzaju środków dowodowych, na podstawie których następuje odtworzenie przebiegu granicy, wiarygodność zaś i moc tych dowodów podlega swobodnej ocenie, stosownie do art. 233 § 1 w związku z art. 13 § 2 K.p.c. (postanowienia Sądu Najwyższego: z 21 maja 1998 r., III CKN 475/97; z 20 listopada 2014 r., V CSK 71/14; z 3 lipca 2019 r., II CSK 817/18).

Skarżąca nie podała żadnych nowych argumentów przemawiających za potrzebą dokonania analizy przepisu art. 153 K.c. po raz kolejny. W związku z tym przedstawione przez nią zagadnienie prawne, jako pozbawione waloru nowości nie świadczy o tym, że wykazała przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 1 K.p.c.

7. W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że uzasadnienie oczywistej zasadności skargi kasacyjnej jako przesłanki przyjęcia jej do rozpoznania wymaga powołania się na kwalifikowaną postać naruszenia zaskarżonym orzeczeniem przepisów prawa materialnego lub procesowego oraz przeprowadzenia wywodu zmierzającego do jego wykazania. Oczywistość naruszenia ma miejsce wówczas, gdy jest ono widoczne *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia. O przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje przy tym samo oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego przez sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, lecz sytuacja, w której spowodowało ono wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (por. orzecznictwo przytoczone w motywach postanowienia Sądu Najwyższego z 6 listopada 2012 r., III SK 16/12).

Bliższa analiza wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozwala przyjąć, że jest ona uzasadniona w stopniu oczywistym.

Przytaczając okoliczności świadczące o potrzebie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, skarżąca ograniczyła się do odwołania do uzasadnienia podstaw skargi oraz wskazania, że zawarte w skardze zarzuty dotyczące naruszenia zarówno przepisów postępowania, jak i prawa materialnego stanowią podstawę do uznania, iż skarga jest w sposób oczywisty uzasadniona, gdyż gdyby nie miały miejsca uchybienia wskazane w skardze, z dużym prawdopodobieństwem można uznać, że doszłoby do wydania odmiennego rozstrzygnięcia.

Odnosząc się do powyższego, przypomnieć należy, że przytoczenie podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienie (art. 398⁴ § 1 pkt 2 K.p.c.) oraz wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania wraz z uzasadnieniem (art. 398⁴ § 2 K.p.c.), stanowią dwa odmienne, z uwagi na funkcje, jakie pełnią, niezależne od siebie wymagania skargi kasacyjnej. Skarżąca, formułując więc wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie, powinna przedstawić wyodrębniony, samodzielny wywód prawny odnoszący się do wskazanych przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Samo odwołanie się do uzasadnienia podstaw kasacyjnych jest niewystarczające.

Skarga kasacyjna nie zawiera natomiast – w formie wyodrębnionego wyводу – argumentów świadczących o kwalifikowanym, widocznym bez potrzeby głębszej analizy naruszeniu wskazanych przepisów prawnych i wydaniu w konsekwencji oczywiście nieprawidłowego orzeczenia.

8. Mając to na względzie, Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.